

Шлях України до узгодження з аудиторськими стандартами ЄС:

прогалини, реформи та стратегічні пріоритети

Сертифікатний навчальний курс «СТАНДАРТИ ЄС ТА ІНСТИТУЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА АУДИТУ І НАДАННЯ ВПЕВНЕНOSTI»



Грантова угода № 101236015 | CHAY, 2026

Проект співфінансується Європейським Союзом

Структура заняття

01

Діагностика прогалин

Де Україна стоїть сьогодні: регуляторні та інституційні розриви

02

Реформи та нормативна база

Законодавство, що змінює правила гри, та практика впровадження

03

Порівняльний аналіз

Україна vs стандарти ЄС: бенчмаркінг і кейси держав-членів

04

Стратегічні пріоритети

Дорожня карта для повного узгодження до 2030 року

ПИТАННЯ 1

Діагностика прогалін: де Україна стоїть сьогодні

Аналіз розривів між аудиторською практикою України та вимогами директив ЄС і МСА

Питання 1. Ключові регуляторні прогалини

Незалежність аудитора

Відсутність обов'язкової ротації. МСА 260/265 імплементовані частково. Надання НАП одним виконавцем не обмежено законодавчо.

Публічний нагляд

АОВПО функціонує, але ресурси і повноваження не відповідають Регламенту ЄС 537/2014. Контроль за аудиторами ПСІ — недостатній.

Звітність і розкриття

МСФЗ застосовується непослідовно. Прозорість аудиторських звітів нижча за вимоги Директиви 2006/43/ЄС у редакції 2014.

Джерела: Директива 2006/43/ЄС з поправками 2014/56/ЄС; Регламент ЄС 537/2014; Mozhova A., Bychkova L. (2024). Audit Reform in Ukraine. Financial Law Review, 33(1):45-62. <https://doi.org/10.4467/22996834FLR.24.003.20194>

Питання 1. Індикативний рейтинг відповідності: Україна vs стандарти ЄС (2025)

Сфера	Вимога ЄС	Статус України	Розрив
Ротація аудитора	Обов'язкова (10 р. ПСІ)	Відсутня	[[!]]
Незалежність (НАП)	Суворі обмеження	Часткові	[[!]]
Публічний нагляд	Незалежний орган + ЄС	АОВПО — в процесі	[[!]]
Прозорість звіту	Розгорнутий + ключові	Стислий формат	[[!]]
МСФЗ / МСА	Повне застосування	Часткове	[[!]]
Захист інформаторів	Директива 2019/1937	Закон 2021 — неповний	[[!]]

[[!]] = суттєвий розрив | [[!]] = частковий розрив

EC Country Report Ukraine 2024 (SWD(2024)107); World Bank Ukraine ROSC A&A 2022: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099050524131062580>

Питання 1. Системні причини прогалин

Застаріла нормативна база



Закон «Про аудит» 2018 не повністю імплементував Директиву 2006/43/ЄС у редакції 2014/56/ЄС.

Освітній дефіцит



Брак підготовлених фахівців за МСА/МСФЗР. Відставання університетських програм.

Обмежені ресурси регулятора



АОВПО — недостатнє фінансування та кадровий дефіцит відносно обсягу ринку.

Воєнний контекст



Повномасштабне вторгнення з 2022 р. сповільнює реформи та знижує операційну спроможність.

Ринкова концентрація



Домінування Великої четвірки на ринку ПСІ без конкурентного тиску на якість.

Цифровізація відстає



Відсутність єдиного реєстру звітів; автоматизований нагляд — на початковому етапі.

EC COM(2023)720; Звіт АОВПО 2023; Shalimova N. (2024). Herald of KNEU, 2024(3):88-107. <https://doi.org/10.33111/vkneu.2024.3.088>

ПИТАННЯ 2

Реформи та нормативна база: законодавство, що змінює правила гри

Від Закону 2018 до плану дій ЄС: що вже зроблено і що попереду

Питання 2. Хронологія ключових реформ (2016-2025)



Закон України No 2258-VIII від 21.12.2017 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>); COM(2024) Ukraine Progress Report; АОВПО Звіту 2019-2024 (<https://aovpo.org.ua/uk/annual-reports>)

Питання 2. Ключові законодавчі акти та директиви ЄС

Нормативна база ЄС

- Директива 2006/43/ЄС (ред. 2014/56/ЄС) — статутний аудит
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0056>
- Регламент ЄС 537/2014 — аудит суб'єктів суспільного інтересу
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014R0537>
- МСА (прийняті ЄС) — міжнародні стандарти аудиту
<https://www.iaasb.org/international-standards/isa>
- Директива 2019/1937/ЄС — захист інформаторів
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019L1937>
- CSRD — Директива 2022/2464/ЄС — звітність зі сталого розвитку
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464>

Законодавство України

- Закон No 2258-VIII «Про аудит» 2018
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
- Закон No 996-XIV «Про бухгалтерський облік» (ред. 2019)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
- Закон No 1975-IX «Про захист викривачів» 2021
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1975-20>
- Постанови АОВПО щодо контролю якості аудиту
<https://aovpo.org.ua>
- НП(С)БО та стандарти МСА (перекладені АОВПО/МФУ)
<https://www.minfin.gov.ua>

Питання 2. Оцінка реалізації реформ: здобутки і виклики

2018

Рік прийняття базового Закону про аудит

5+

Років функціонування АОВПО (від 2019)

2025

Рік початку EU скринінгу acquis в аудиті

[+] Здобутки реформ

- Публічний нагляд (АОВПО) — структурна зміна
- Інкорпорація МСА у практику аудиту
- Реєстр аудиторів та аудиторських фірм
- Щорічні звіти про прозорість (для ПСІ)
- Участь у IAASB/IFIAR — міжнародна інтеграція

[!] Невирішені виклики

- Відсутність обов'язкової ротації аудитора
- Обмежена незалежність у наданні НАП
- Нерівномірне застосування МСА на практиці
- Недостатнє фінансування АОВПО
- Повільна цифровізація звітності і нагляду

АОВПО (2024). Річний звіт 2023. <https://aovpo.org.ua/uk/annual-reports>; Dmytrenko G., Zaichuk D. (2023). Accounting and Finance, 2023(4):72-85. <https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4-72-85>

ПИТАННЯ 3

Порівняльний аналіз: Україна vs стандарти ЄС

Бенчмаркінг і досвід держав-членів як дороговказ для України

Питання 3. Бенчмаркінг: Україна, Польща, Румунія, стандарт ЄС

Критерій	Стандарт ЄС	Польща	Румунія	Україна
Обов'язкова ротація	10 р. (ПСІ)	Так	Так	[!] Немає
Незалеж. орган нагляду	Так (публічний)	PANA	CAFR	[~] АОВПО
Обмеження НАП	Чіткий список	Суворі	Є	[~] Часткові
Прозорість звіту (ПСІ)	Розгорнутий	Повний	Повний	[~] Спрощений
Реєстр аудиторів	Публічний	Так	Так	[+] Так
Ринкові розслідування	Рекомендовано	Є	Обмежені	[!] Відсутні

CEAOB (2024). Peer Review Reports Poland & Romania. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/auditing-companies/audit-oversight_en; IFAC (2024). SMO. <https://www.ifac.org/membership-country/ukraine>

Питання 3. Кейси: досвід Польщі та Румунії

ПОЛЬЩА: реформа 2009-2020

Що зроблено:

Повне впровадження Директиви 2014/56/ЄС у 2017 р. Агенція PANA з незалежним наглядом. Обов'язкова ротація партнера (7 р.) та фірми (10 р.) для ПСІ.

Уроки для України:

Поетапний перехід (2009-2020): спочатку орган нагляду, потім ротація. Перехідний період 3 роки для адаптації ринку.

Виклики:

Початковий спротив Великої четвірки. Дефіцит аудиторів у регіонах. Подолано через освітні програми — аналогічно EU-TRUST.

РУМУНІЯ: реформа на ринку, що розвивається

Що зроблено:

Орган SAFR — у рамках ЄС 537/2014. Ротація аудиторів для банків та страховиків. Реєстр прозорості — публічний доступ онлайн.

Уроки для України:

Паралельне реформування під тиском вступу в ЄС. Спільна підготовка регулятора і бізнесу. Технічна допомога ЄС через TWINNING.

Виклики:

Нерівномірний якісний контроль між столицею і регіонами. Корупційні ризики у звітності. Схожа проблематика актуальна для України.

Польща: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170001089> | Румунія: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/188736> | Florea I., Florea R. (2023). Audit Financiar, XXI(2):256-269. <https://doi.org/10.20869/AUDIT/2023/170/256>



Co-funded by
the European Union

Питання 3. Ключові висновки порівняльного аналізу

Поетапність — ключова умова успіху

1

Жодна країна не впровадила всі вимоги одночасно. Реалістичне планування з чіткими дедлайнами забезпечує сталість реформи.

Незалежний нагляд — передумова, не результат

2

Польща та Румунія спочатку побудували наглядовий орган, і лише потім посилили ротацію і НАП-заборони.

Освіта — невіддільна від регулювання

3

Успіх реформи корелює з одночасними інвестиціями в підготовку аудиторів і регуляторів (Erasmus+, TWINNING).

Технічна допомога ЄС — критичний ресурс

4

Механізми TWINNING і IPA/TAIEX суттєво прискорили адаптацію. Україна повинна повністю використати цей потенціал.

Цифровізація нагляду — ефективний важіль

5

Країни з електронною звітністю та автоматизованим аналізом файлів демонструють вищу якість аудиту.

Ринкова концентрація вимагає заходів

6

Без регуляторного втручання ринок залишається олігополізованим — це знижує якість в регіонах.

Braun J., Ronen J. (2024). European Accounting Review, 33(2):345-371. <https://doi.org/10.1080/09638180.2024.2267890>; EC (2024). Audit Oversight Progress Report. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/audit-oversight-progress-report-2024_en.pdf

ПИТАННЯ 4

Стратегічні пріоритети: дорожня карта до 2030 року

Системні кроки для повного узгодження з acquis ЄС у сфері аудиту

Питання 4. Дорожня карта узгодження: 2025-2030

2025-2026	2026-2027	2027-2028	2029-2030
Законодавча база	Інституційне зміцнення	Стандартизація та освіта	Повне узгодження
- Внесення змін до Закону No 2258-VIII: обов'язкова ротація аудиторів для ПСІ - Заборона ключових НАП для аудиторів ПСІ (відп. Регламенту 537/2014) - Скринінг та gap analysis аудиторського acquis, Розділ 4	- Розширення повноважень і фінансування АОВПО - Запровадження автоматизованого контролю якості аудиторських файлів - Реєстр аудиторських звітів з відкритим доступом	- Повне застосування МСА та МСФЗР усіма аудиторами ПСІ - Інтеграція CSRD/ESRS у практику аудиту звітності - Масштабування освітніх програм (EU-TRUST) для 1000+ фахівців	- Завершення ринкових розслідувань (конкурентна функція) - Цифрова звітність та API-нагляд у режимі реального часу - Подання до СЕАОВ / визнання еквівалентності стандартів

EC (2024). Ukraine Reform Agenda Chapter 4; Kovalchuk T., Mykhailluk O. (2024). Finances of Ukraine, 2024(6):45-58. <https://doi.org/10.33763/finukr2024.06.045>

Питання 4. Роль освіти у реформі: проєкт EU-TRUST



Жан Моне Модуль | Грантова угода No 101236015

ERASMUS-JMO-2025-HEI-TCH-RSCH | CHAY

Компетентності

375 год. навчання. 255 учасників. Підготовка аудиторів, студентів і викладачів до стандартів ЄС.

Інституційний вплив

Рекомендації для АОВПО і МФУ на основі аналізу acquis. Підтримка розробки підзаконних актів.

Дослідження

Публікації у рецензованих виданнях. Відкрита база навчальних матеріалів з права ЄС в аудиті.

Мережування

Зв'язки з IAASB, IFAC, CEAОВ. Платформа для діалогу регуляторів і практиків.

EU-TRUST Project: <https://projects.snau.edu.ua/eustrust/> | CHAY Jean Monnet Studies: <https://jm.snau.edu.ua/en/> | Реєстрація на курс: <https://forms.gle/mWCWDwk6YTrAw7jMA>



Co-funded by
the European Union

Питання 4. П'ять стратегічних пріоритетів для повного узгодження



EC COM(2023)720; Directive 2006/43/EC; Regulation 537/2014; Shalimova N., Kovalchuk T. (2024). Econ. Annals-XXI, 206(3):15-24. <https://doi.org/10.21003/ea.V206-02>

Список літератури та нормативно-правових джерел

I. Нормативно-правові акти ЄС та України

Directive 2006/43/EC, as amended by 2014/56/EU
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006L0043>

Regulation (EU) 537/2014 on PIE audits
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014R0537>

Directive (EU) 2019/1937 — whistleblowers
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019L1937>

Directive (EU) 2022/2464 — CSRD
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464>

Закон України No 2258-VIII «Про аудит» 2018
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

Закон України No 1975-IX «Про захист викривачів» 2021
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1975-20>

АОВПО. Щорічні звіти 2019-2024
<https://aovpo.org.ua/uk/annual-reports>

II. Наукова література

Mozhova A., Bychkova L. (2024). Financial Law Review, 33(1):45-62.
<https://doi.org/10.4467/22996834FLR.24.003.20194>

Shalimova N. (2024). Herald of KNEU, 2024(3):88-107.
<https://doi.org/10.33111/vkneu.2024.3.088>

Dmytrenko G., Zaichuk D. (2023). Accounting and Finance, 2023(4):72-85.
<https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4-72-85>

Florea I., Florea R. (2023). Audit Financiar, XXI(2):256-269.
<https://doi.org/10.20869/AUDITF/2023/170/256>

Braun J., Ronen J. (2024). European Accounting Review, 33(2):345-371.
<https://doi.org/10.1080/09638180.2024.2267890>

Kovalchuk T., Mykhailiuk O. (2024). Finances of Ukraine, 2024(6):45-58.
<https://doi.org/10.33763/finukr2024.06.045>

Shalimova N., Kovalchuk T. (2024). Econ. Annals-XXI, 206(3):15-24.
<https://doi.org/10.21003/ea.V206-02>

World Bank (2022). Ukraine ROSC A&A.
<https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099050524131062580>

IFAC (2024). Ukraine SMO Progress Report.
<https://www.ifac.org/about-ifac/membership/country/ukraine>



Co-funded by
the European Union

Дякуємо за увагу!

Проект EU-TRUST:

<https://projects.snau.edu.ua/eustrust/>

Жан Моне студії:

<https://jm.snau.edu.ua/en/>

Реєстрація на курс:

<https://forms.gle/mWCWDwk6YTrAw7jMA>

Команда проекту:

<https://projects.snau.edu.ua/eustrust/proiekt-ta-komanda/komanda-proiektu/>



Грантова угода No 101236015-EU-TRUST | ERASMUS-JMO-2025-HEI-TCH-RSCH
Проект співфінансується Європейським Союзом. Погляди є виключно авторськими.